

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi
tutke@minedu.fi

Viite: lausuntopyyntö 23.8.2013

LAUSUNTO AMMATILLISEN KOULUTUKSEN TUTKINTOJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMISTÄ KOSKEVAAN LUONNOKSEEN HALLITUKSEN ESITYKSEKSI

Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä lausuu ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämistä koskevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta seuraavaa:

Lainsäädännön muutokset ovat tarpeellisia. Ammatillisen peruskoulutuksen ja näyttötutkintoihin valmistavan koulutuksen käsittely omissa laeissaan on perusteltua, koska niiden periaatteissa ja käytännön toteuttamisessa on merkittäviä eroja. Nyt valmisteilla oleva lainsäädäntömuutos selkeyttää tilannetta ja toimintaa käytännön tasolla.

Osaamisperusteisuus ja joustavuus tutkintojen rakentumisessa koetaan myönteisenä. Muutoksen jälkeen voidaan entistä paremmin vastata työelämän tarpeisiin ja vaatimuksiin sekä opiskelijoiden henkilökohtaisiin ura- ja opiskelusuunnitelmiin. Opiskelija voi muodostaa tutkinnon joustavasti eri tutkinnon osilla ja eri koulutuksen järjestäjiltä, myös ulkomailta. Osaamisperusteisuudessa mahdollistuu myös opiskelijoiden kaiken aiemmin opitun tunnistaminen ja tunnustaminen osaksi tutkintoa. Koulutuksen järjestäjän kannalta on tärkeää, että myös rahoituslainsäädäntö korjataan vastaamaan tällaista koulutustarjontaa ja opiskelumahdollisuutta.

Siirtyminen opintoviikoista osaamispisteisiin on erityisen hyvä, sillä näin laki ja tutkinnon perusteet ohjaavat toimijoita osaamisperusteisuuteen ECVETin tavoitteiden mukaisesti. Henkilökohtaiset opintopolut tulevat toteutumaan entistä paremmin, kun kaikki osaaminen, myös arkioppiminen, voidaan pisteyttää osaamista tunnustamalla ja/tai tunnustamalla.

Perustutkinnon rakenne tulee lain myötä muuttumaan **Ammatillisiin, Yhteisiin ja Vapaasti valittaviin** tutkinnon osiin.

Yhteiset opinnot termi toimii mielestämme entistä ammattitaitoa täydentävää tutkinnon osia paremmin. Koulutuksen järjestäjillä jää edelleen haaste integroida yhteiset opinnot osaksi ammatillisia opintoja. Yhteisten opintojen siirtymävaihe tulee toteuttaa siten, että sekä nykyisten että uusien opiskelijoiden joustava valinnaisuus voidaan koulutuksen järjestäjien toimesta toteuttaa. Lukion opintojen tunnistaminen ja tunnustaminen tulee tutkinnon perusteiden kirjoittamisvaiheessa määritellä riittävän tarkasti.

Yhteisten tutkinnon osien suhteellinen laajeneminen ammatillisen tutkinnon rakenteessa on hyvä. Yhteisten osien jako pakollisiin ja valinnaisiin osiin periaatteessa näyttää hyvältä. Kaikkien opiskelijoiden osalta tiettyjen ”välineaineiden” taitojen osaaminen on tärkeää tulevaisuuden työelämässä. Toisaalta joillakin aloilla on osaamista, jonka painottaminen on tärkeää.

Muilta osin yhteisen osien muodostuminen tuntuu perustellulta, mutta ”Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen” tutkinnon osa on kokonaan valinnaisuuteen perustuva. Tämän osalta mietityttää, saavatko opiskelijat opinnoissaan riittävän laajasti eväitä ihmisenä kasvamisen eri ulottuvuuksiin ja oman hyvinvointinsa tukemiseen ilman näitä opintoja. Lisäksi tulevaisuuden opiskelijoilta ja työelämän ammattilaisilta edellytetään riittävää kulttuurisensitiivisyyttä ja valmiuksia selvittää globaalissa maailmassa ja yhdentyneessä Euroopassa.

Ammatillisten tutkinnon osien osalta tutkintoon tulee liittää yksi pakollinen ja vähintään yksi valinnainen ammatillinen tutkinnon osa. Määrittely saattaa johtaa siihen, että tutkinto ei muodosta riittävää osaamista, jolla tutkinnon suorittaja olisi siirtymässä työelämään. Toisaalta henkilökohtaiset opintopolut ja ohjaus niihin auttavat opiskelijaa pohtimaan uraa ammatillisen tutkinnon suorittamisen jälkeen. Tärkeänä pidetään mahdollisuutta valita yhä vapaammin tutkinnon osia toisista perustutkinnoista. Nyt tutkinnon perusteissa on määritelty, mistä tutkinnoista ko. tutkintoon voi ottaa ammatillisia tutkinnon osia. Koska työelämä monimuotoistuu ja uusia ammatteja tai palveluita syntyy, tulee mahdollistaa ammatillisten tutkinnon osien valinta entistä vapaammin. Esimerkiksi maatalousalan perustutkinnon ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tutkinnon osien yhdistäminen tulee olla mahdollista muutenkin kuin valinnaisten opintojen osalta. Tästä ohessa yksi käytännön tarpeista nouseva esimerkki oman koulutusyhtymämme tarjonnassa:

Esimerkkinä Green Care hoivapalveluyrittäminen: maaseutuyrittäjät voivat laajentamisen sijaan monipuolistaa yritystoimintaansa. SOTE uudistuksen yhteydessä on toivottu yksityisen palvelutarjonnan lisäämistä. Maaseutuympäristössä ja luonnon keskellä toteutettavat erilaiset luontohoivan palvelut ovat yksi mahdollisuus lisätä yksityistä palvelutuotantoa esim. päivätoiminnan, sosiaalisen työllistämisen tai vaikkapa eläinavusteisen sosiaalipedagogiikan kautta. Maaseutuyrittäjä tutkintoa suorittava ei kuitenkaan voi ottaa tutkintoonsa osia sosiaali- ja terveysalan tutkinnoista. Tämä voi olla esteenä maksusitoumusten saamiseen suunniteltuun yritystoimintaan sillä SOTE lainsäädäntö edellyttää useasti tiettyä ammattipätevyyttä eri palvelutarjonnan osalta. Avaamalla tutkintoja joustavammiksi voitaisiin edistää uudenlaisen yritystoiminnan syntymistä PK yrityksissä.

Vapaasti valittavien tutkinnon osien laajuuden väheneminen ja näiden tutkinnon osien ammatillisuuspainotteisuuden lisääntyminen huolestuttaa. Vapaasti valittavien tutkinnon osien tulee mahdollistaa myös opiskelijoiden persoonallisuuden kasvu ja kehittyminen sekä erilainen harrastuneisuus, jotka pitkällä aikavälillä voivat lisätä elämän hallinnan taitojen kehittymisen. Tämä saattaa myös vaikuttaa yhdistelmä-tutkinnon (lukio-ammattillinen) suorittamiseen.

opetussuunnitelmat erinomaisiksi. Vaikka osaamisperusteisuus on Suomen ammatillisessa koulutuksessa ollut hyvin esillä jo edellisessä tutkinnon perusteissa, on edelleen käytettävä aikaresurssia osaamisperusteisuuden vahvistamiseksi. **Rahoituslainsäädännön** uudistaminen on syytä myös arvioida vastaamaan tutkinnon toimeenpanon tavoitteita. Sen tulisi tukea tutkintojen henkilökohtaistamista, valinnaisuutta ja erilaisia opintopolkuja perus-, ammatti-, ja erikoisammattitutkinnoista tai oppisopimuksesta. Nykyisin rahoituksessa näkyy sektoriajattelua (peruskoulutuksen, lisäkoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen rahoitus), joka saattaa hankaloittaa opiskelijoiden valinnanmahdollisuuksia toteuttamistapoja. Onko kaksi laskentapäivää enää tarkoituksenmukainen tapa perustaa rahoitusta? Onko ammatillisena perustutkinto toteutettavan tutkinnon ”hintaa” sama kuin näyttötutkinnon. On myös hyvä keskustella, miten huomioidaan tutkinnonosien suorittamiseen perustuva rakenne rahoitusmallissa.

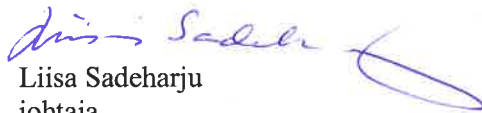
Aikataulu uusien tutkinnon perusteiden mukaisten opetussuunnitelmien teon osalta on tiukka. Toivottavaa on, että lakimuutokset ja ohjeet saadaan valmisteltua päätökseen ripeästi, jotta koulutuksen järjestäjät yhdessä työelämän kanssa ehtivät suunnitella

Lausunnon keskeinen sisältö:

- Lainsäädäntömuutos selkiyttää toimintaa ammatillisen peruskoulutuksen ja näyttötutkintojen toteuttamisessa ja ohjeistamisessa käytännön tasolla
- Osaamisperustaisuus ohjaa ammattitaidon saavuttamista ja oppimista oikeaan ja tuloksekkaaseen suuntaan
- Osaamispisteet –termi on hyvä
- Joustavuus tutkintojen muodostumisessa tukee opiskelijan motivaatiota ja antaa mahdollisuutta paikallisten ja alueellisten tarpeiden mukaan suunniteltaviin koulutuksiin
- Toisaalta vain yksi pakollinen ammatillinen tutkinnon osa ei välttämättä anna riittävän syvää ja kattavaa ammatillista osaamis pohjaa
- Ohjauksen merkitys kasvaa opiskelijan tutkinnon rakentamisessa
- Yhteisissä opinnoissa oppiaineiden kytkeminen laajemmiksi tutkinnon osiksi on hyvä asia
- Sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen vapaavalintaisuuden osalta herää kysymys saavatko opiskelijat opintojensa aikana mahdollisuutta laajentaa maailmankuvaansa ja luoda valmiuksia oman hyvinvointinsa tukemiseen opiskelijoina ja myöhemmin ammatissa, sekä se tukeeko ammatillinen koulutus jatkossa riittävästi kulttuurisensitiivisyyttä ja valmiuksia selvitä globaalissa maailmassa ja yhdentyneessä Euroopassa
- Vapaasti valittavien tutkinnon osien laajuuden väheneminen ja näiden tutkinnon osien ammatillisuuspainotteisuuden lisääntyminen huolestuttaa. Myös tämä saattaa vähentää opiskelijan mahdollisuuksia laajentaa osaamistaan hänelle vahvoilla osa-alueilla ja hänen tulevaisuudensuunnitelmiinsa liittyen (esim. yhdistelmäopinnot ja jatko-opintotavoitteet).
- Rahoitusjärjestelmää tulee kehittää joustavia opintopolkuja eri koulutusmuotojen yhdistämistä tukevaan suuntaan.

Kokkolassa 27.9.2013

KESKI-POHJANMAAN KOULUTUSYHTYMÄ

Liisa Sadeharju
johtaja